

Драчук А.П., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Радзивілл О.А., к.ю.н., доцент

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ІНСТИТУЦІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

До створення в 1993 році Європейського Союзу (далі ЄС) в трьох установчих договорах Європейських спільнот було впроваджено такі головні органи: 1) Європейський Парламент; 2) Раду (Раду міністрів); 3) Комісію (Європейську комісію); 4) Суд Європейських спільнот; 5) Рахункову палату. На основі Угоди про спільні органи Європейських спільнот 1957 р. та Договору про злиття 1965 р., ці органи були об'єднані [1, с. 123], ставши спільними органами трьох Європейських спільнот, а надалі і Європейського Союзу. З прийняттям Амстердамського договору 1997 р. з утворенням валютного союзу інституційна система ЄС була розширена: засновано Європейський центральний банк та деякі допоміжні органи.

Лісабонський договір (чинний з 2009 року) впорядкував статус органів ЄС, виділивши сім головних та низку допоміжних інституцій. Відповідно до Розділу III Договору про Європейський Союз (в редакції Лісабонського договору) [2, стаття 13] і Частини шостої Договору про функціонування Європейського Союзу, склад головних органів доведено до семи: крім п'яти, зазначених вище, до них включено Європейську Раду, представлену главами держав і урядів, та Європейський центральний банк [3].

Поряд із цими органами, в системі ЄС також функціонує низка допоміжних органів, утворених для ефективного досягнення договірних цілей ЄС. Серед них необхідно розрізняти: а) установи, підпорядковані головним органам ЄС (передовсім Комісії і Комітети); б) залежні юридичні особи (агенції і т. д.) та в) незалежні юридичні особи [4, с. 52]. Деякі з них були створені на основі договорів з заснування європейських спільнот (Агенція Євратому з постачання; Структурний фонд) або на основі міжнародних угод (Європейська поліційна служба). Але більшість заснована на підставі директив чи регламентів, виданих головними органами ЄС, тобто актів вторинного права ЄС (наприклад, Європейський центр з розвитку професійного навчання, Європейський фонд з поліпшення умов життя та праці, Європейська агенцію з оцінювання продукції медичного призначення, Європейська служба товарних знаків, Європейська природоохоронна агенція).

Всі органи ЄС діють на основі принципів поліцентризму, тобто їх офіси знаходяться в різних містах і державах Європи [1, с. 126] та

«збалансованого захисту інтересів» (ЄС і держав-членів). Щодо місцезнаходження органів, то воно визначається за спільною згодою урядів держав-членів: так Рада ЄС і Комісія знаходяться в м. Брюссель, в цьому ж місті діє Суд ЄС. У квітні, червні і жовтні Рада проводить виїзні засідання в Люксембурзі. Місцем перебування Європейського Парламенту визначено м. Страсбург.

Стосовно збалансованого захисту інтересів, то кожен з органів ЄС по-різному здійснює його реалізацію. Комісія та її члени цілком незалежні у здійсненні покладених на них обов'язків та зобов'язань, спрямованих тільки на досягнення загальних завдань ЄС. Так само повністю незалежними у виконанні своїх обов'язків є члени Рахункової палати. Абсолютно незалежна позиція Суду, його зобов'язання – діяти лише в інтересах правопорядку, а головне завдання – забезпечувати «дотримання законності при тлумаченні та застосуванні договорів» [2, стаття 19].

Раді ЄС, навпаки, притаманна певна двоїстість. З одного боку, вона виконує функції органа ЄС, з іншого – діє через міністрів держав-членів, виступаючи органом впливу національних інтересів на формування політичної волі ЄС [1, с. 124]. Члени Ради діють як представники урядів держав-членів, які мають забезпечити виконання правових зобов'язань за внутрішньодержавним правом. Європейський Парламент особливо змінив свій статус в заявку з прийняттям Лісабонського договору, якщо раніше його функція визначалася як втілення представництва народів держав, об'єднаних у спільноті, то тепер він представляє громадян Союзу [2, стаття 15]. Відповідно до умов Лісабонського договору функції Європейського парламенту і Ради ЄС стали значно чіткішими: вони виконують законодавчу функцію, діючи подібно до нижньої і верхньої палат законодавчого органу будь-якої держави з двопалатним парламентом. Натомість, Комісія втратила повноваження видавати акти вторинного законодавства і виступає як робочий орган, що вивчає ситуації, спірні питання і дає рекомендації та має звертатися з законодавчою ініціативою до Ради ЄС.

Література

1. Гердеген М. Європейське право / М. Гердеген; пер. з нім. – К.: «К.І.С.», 2008. – 528 с.
2. Договір про Європейський Союз [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>
3. Договір про функціонування Європейського Союзу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>
4. Право Європейського Союзу: підручник / В.І. Муравйов, О.М. Шпакович, О.М. Лисенко, О.В. Святун. – К.: Ін Юре, 2015. – 312 с.